

HIỆU QUẢ TRỒNG CÂY ĐƯƠNG QUY Ở HUYỆN BÁT XÁT TỈNH LAO CAI

Đỗ Quang Quý*

Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh – ĐH Thái Nguyên

TÓM TẮT

Bát Xát là huyện vùng cao biên giới nằm ở phía Tây Bắc tỉnh Lào Cai, với đặc thù khí hậu nóng ẩm, mưa nhiều rất thuận lợi cho cây trồng phát triển, đặc biệt là các loại thảo dược. Những năm gần đây, phong trào trồng cây đương quy ở Bát Xát đang phát triển mạnh, đem lại thu nhập cao cho người dân. Diện tích cây đương quy ở Bát Xát tăng đều qua các năm từ trồng thử nghiệm thành công 0,7 ha năm 2013 lên 15 ha năm 2014, đến 25 ha năm 2015, và sẽ được mở rộng 150 ha trong những năm tới. Lãi do cây đương quy đem lại hàng năm từ 200 - 240 triệu đồng/ha, gấp 5 lần trồng ngô. Giải pháp phát triển cây đương quy: Thứ nhất, trồng cây đương quy phải dựa trên quy hoạch tổng thể vùng. Thứ hai, Nhà nước cần có cơ chế hỗ trợ vốn cho người dân. Thứ ba, cần có sự liên kết chặt chẽ giữa người sản xuất với doanh nghiệp chế biến.

Từ khóa: Hiệu quả, Cây đương quy, Huyện Bát Xát tỉnh Lào Cai

ĐẶT VẤN ĐỀ

Bát Xát là huyện vùng cao biên giới nằm ở phía Tây Bắc tỉnh Lào Cai, có địa bàn rất quan trọng về phát triển kinh tế, xã hội và quốc phòng - an ninh của tỉnh. Tổng diện tích tự nhiên là 1.050 km² và dân số là 70.015 người [1]. Với trên 70% đất đai là dồi núi, gồm 14 dân tộc chung sống, dân tộc thiểu số chiếm 82%. Huyện có 22 xã, và 1 thị trấn Bát Xát nằm cách thành phố Lào Cai 12 km, là huyện có tài nguyên rừng tương đối phong phú và đa dạng so với các huyện khác của tỉnh Lào Cai. Huyện có diện tích rừng là 46.412,2 ha chiếm 33,7% tổng diện tích rừng của toàn tỉnh. Hệ sinh thái ở Bát Xát còn tương đối tốt, nhiều động thực vật quý hiếm còn tồn tại đặc biệt là ở vùng cao Trung Lèng Hồ và Nậm Pung. Địa hình Bát Xát được kiến tạo bởi nhiều dải núi cao, điểm cao nhất 2945m, điểm thấp nhất có độ cao 88m. Khí hậu thời tiết Bát Xát nằm trong khu vực khí hậu cận nhiệt đới và ôn đới ẩm. Mùa nóng từ tháng 5 đến tháng 10, mùa lạnh từ tháng 11 đến tháng 4 năm sau, nhiệt độ trung bình cả năm cao nhất 16,6°C. Với đặc thù khí hậu cận nhiệt đới của Bát Xát nóng ẩm, mưa nhiều rất thuận lợi cho cây trồng phát triển, đặc biệt là các loại thảo dược.

Kết quả điều tra của cơ quan chuyên môn, huyện Bát Xát hiện có khoảng hơn 1.000 loài dược liệu, trong đó có 357 loài được sử dụng

làm thuốc như: Cẩu tích, song dục Trung Hoa, dằng sâm, ngũ gia bì gai, chân chim Sa Pa, nhân trần, nghệ đen, bảy lá một hoa, sói rừng, thiên niên kiện... Nhiều cây thuốc này có trong danh mục các bài thuốc y học cổ truyền đang được sử dụng rộng rãi thi trường và ngành đông y. Trong những năm gần đây, phong trào trồng cây dược liệu, đặc biệt là cây đương quy ở Bát Xát đang phát triển mạnh, đem lại thu nhập cao cho người dân, và nhiều hộ đã trở nên giàu có. Tuy nhiên, để khẳng định vị thế cây đương quy ở Bát Xát, giúp người dân có lòng tin trong sản xuất, chúng tôi giới thiệu bài viết "Hiệu quả trồng cây đương quy ở huyện Bát Xát tỉnh Lào Cai"

SẢN XUẤT CÂY ĐƯƠNG QUY Ở HUYỆN BÁT XÁT TỈNH LAO CAI

- Điều kiện sinh thái. Cây đương quy tên khác: tần quy - tần hoàng quy. Tên khoa học: *Angelica sinensis* (Oliv.) Diels. Họ: Hoa tán (Apiaceae). Dương quy là cây mọc ở độ cao 2000 – 3000m so với mặt nước biển. Nó thích hợp với nơi có lượng mưa nhiều và phân bố đồng đều. Lượng mưa cả năm đạt trung bình khoảng 1034mm. Dương quy là cây yêu cầu về nhiệt độ tương đối mát mẻ vì nó có nguồn gốc ở vùng ôn đới, nhiệt độ thích hợp nhất cho nó sinh trưởng và phát triển từ 18 – 30°C, nhiệt độ tối thấp mà nó có thể chịu đựng được là -7°C. Lúc còn non: ua sống nơi đất xốp, tầng đất dày, nhiều mùn và ít ánh sáng. Khi lớn, nó ua trồng nơi khuất gió dù ánh sáng,

* Tel 0912 290326; Email: quangquyn@gmail.com

tiện lợi cho việc tưới nước, đất thoát nước tốt, thuận lợi nhất là đất pha cát, pH đất thích hợp từ 5.5 – 6.5.

- *Thời vụ trồng:* trồng Tháng 2-3 thu hoạch tháng 10-11. Mật độ trồng: 50-60cây/m² tương ứng 50000-60000cây/ha. Khoảng cách: Hàng x hàng 35-40 cm; cây x cây 3-5 cm.

- *Thu hoạch và chế biến*

+ *Thời gian thu hoạch:* Sau trồng được tám tháng, khi cây lá vàng úa thì tiến hành thu hoạch. Nếu thu hoạch quá sớm sẽ giảm sản lượng và chất lượng cũng không tốt; nếu để quá muộn mới thu thì đất rắn lại, rễ dễ trầy xước gây thiệt hại. Dùng cuốc để đào, nhưng cần phải chú ý không làm cho rễ trầy sát và đứt, nếu không sẽ ảnh hưởng đến chất lượng và sản lượng.

+ *Chế biến:* Sau khi đào lên cất bỏ thân, chồi, vật bô rễ tơ, rửa sạch phơi nắng nhẹ hoặc làm giàn sấy nhẹ nơi thoáng gió. Sấy khô còn 20% thì bớt lửa đi để được liệu tự khô. Cần xông hơi lưu huỳnh chống mối và chứa vào thùng có chống ẩm. Khi dùng cần phun qua rượu 1ha cho 3000 kg rễ khô. Sau khi vò rễ trở thành đùi tươi hay vàng kim tuyển thi lại dùng than đẽ sấy, lúc sấy không nên quá lửa cũng không nên đẽ lửa tắt gián đoạn. Lúc sấy trong nhà cần thoáng gió và phải trộn đương quy luân, nếu không thoáng gió đương quy sẽ bị thối. Tỷ lệ sấy khô: 2,5-3 kg rễ tươi cho 1 kg rễ khô.

- *Giá trị kinh tế:* Đương quy là loại thuốc bắc có vị ngọt cay tính ôn, hoạt huyết, nhuận táo, hoạt đường điều huyết thống kinh. Là vị thuốc rất phổ biến trong đông y, nó là đầu vị trong thuốc chữa bệnh phụ nữ, đồng thời dùng trong thuốc bắc và trị bệnh khác. Chủ yếu dùng chữa bệnh kinh nguyệt không đều, thống kinh đau bụng.

- *Kết quả sản xuất cây đương quy:* Trước đây vào những năm 1986 trả về trước, địa bàn xã Pa Cheo đã được trồng cây đương quy, do Nông trường huyện Bát Xát trồng tập trung, sau khi thực hiện nền kinh tế thị trường, định hướng xã hội chủ nghĩa, Nông trường giải thể, tuy nhiên một bộ phận nhân dân vẫn trồng để bảo chế một số loại thuốc nam, vì vậy đã chứng minh khí hậu, thổ nhưỡng đất

của xã Pa Cheo rất phù hợp cho việc trồng cây đương quy.

Đầu năm 2013 khi triển khai thực hiện dự án giảm nghèo bền vững theo Quyết định số 1489/QĐ-TTg ngày 08/10/2012 của Thủ tướng chính phủ về việc phê duyệt chương trình mục tiêu quốc gia giảm nghèo bền vững giai đoạn 2012-2015; được sự đầu tư, hỗ trợ của Nhà nước nên Uỷ ban nhân dân huyện Bát Xát đã liên hệ với doanh nghiệp Tâm Phát Green quyết định đầu tư trồng thử nghiệm 0,7 ha cây đương quy tại 4 xã gồm: xã Pa Cheo, xã Nậm Pung, xã Nậm Chạc và xã Y Tý [5].

Cuối năm 2013, Từ việc thử nghiệm thành công mô hình trồng cây đương quy 0,7 ha, cây đương quy trên địa bàn được đánh giá cho năng suất cao, mang lại nguồn thu nhập khoảng 200 - 240 triệu đồng/ha. Do đó năm 2014 diện tích được mở rộng là 15 ha, và được trồng ở 4 xã: Y Tý, Nậm Pung, Pa Cheo, Bản Xèo. Năm 2015 diện tích tăng lên là 25 ha, được trồng ở 6 xã: Y Tý, Nậm Pung, Pa Cheo, Bản Xèo, Nậm Chạc, A Mú Sung. Trong quy hoạch, huyện Bát Xát sẽ đưa diện tích trồng đương quy lên 150 ha, và mở rộng thêm một số xã khác [2].

Cây đương quy được đánh giá là phù hợp với điều kiện đất đai, khí hậu của huyện; cây dễ trồng, dễ chăm sóc và ít sâu bệnh, cho thu nhập cao. Tham gia trồng cây đương quy, nhân dân được hỗ trợ 100% giống cây, hướng dẫn kỹ thuật trồng, chăm sóc cho tới khi thu hoạch. Đã đám bảo cây trồng mang lại hiệu quả cho người dân, huyện Bát Xát phối hợp với Công ty Trách nhiệm hữu hạn (TNHH) Tâm Phát Green Lào Cai cung ứng giống và tiêu thụ sản phẩm.

HIỆU QUẢ TRỒNG CÂY ĐƯƠNG QUY Ở HUYỆN BÁT XÁT TỈNH LAO CAI

- *Quan niệm hiệu quả:* Hiệu quả là chỉ tiêu được so sánh bởi chỉ tiêu thu nhập với chỉ tiêu chi phí, có thể tính theo số tuyệt đối, có thể tính theo số tương đối. Để tính toán chỉ tiêu hiệu quả, khi tính toán các chỉ tiêu chi phí và thu nhập, chúng tôi dựa vào kỹ thuật sản xuất và các định mức kinh tế kỹ thuật, cùng với giá cả hiện hành. Cụ thể, ta xem xét chi phí và thu nhập đối với cây Ngô và cây đương quy (Bảng 1).

Bảng 1. So sánh trồng cây đương quy với trồng cây Ngô (tính cho 1 ha)

Trồng cây Đương quy	Trồng cây Ngô
1, Giống 10kg /x 2.000.000đ/kg = 20.000.000đ	1, Giống 15kg x 80.000đ/kg = 1.200.000đ
2, Đạm Ure 543 kg x 8.000đ/kg = 4.344.000đ	2, Đạm Ure 300 kg x 8.000đ/kg = 2.400.000đ
3, Kali 250 kg x 10.500đ/kg = 2.625.000đ	3, Kali 120 kg x 10.500đ/kg = 1.260.000đ
4, Supe Lân 625 kg x 3.000đ/kg = 1.750.000đ	4, Supe Lân 300 kg x 3.000đ/kg = 900.000đ
5, Phân chuồng 25 tấn x 500đ/kg = 12.500.000đ	5, Phân chuồng 10 tấn x 500đ/kg = 5.000.000đ
6, Tro bếp 2.500kg x 500đ/kg = 1.250.000đ	6, Công lao động 40 công x 100.000đ/công = 4.000.000đ
7, Thuốc bảo vệ thực vật và vật liệu khác = 2.000.000đ	Công 14.760.000đ
8, Vôi bột 200kg/ha x 500đ/kg = 100.000đ	
9, Công lao động 180 công/ha x 100.000đ/ công = 18.000.000đ	
Cộng 62.569.000đ	
Thu nhập được 2,5 tấn khô/ha Giá bán 2,5 tấn khô x 120.000đ/kg = 300.000.000đ	Thu nhập bình quân được 4,86 tấn/ha Giá bán 4,86 tấn x 7.500đ/kg = 36.450.000đ
Hoạch toán lãi 300.000.000đ - 62.569.000đ = 237.431.000đ	Hoạch toán lãi 36.450.000đ - 14.760.000đ = 21.690.000đ * 2 vụ = 43.380.000 đ

(Nguồn: Tổng hợp và tính toán từ [3])

- **So sánh hiệu quả**, từ kết quả tính toán và phân tích cho thấy: 1 ha đất canh tác trong 1 năm thi lãi do cây đương quy đem lại là 237.431.000 đồng, cây Ngô là 43.380.000 đồng; và nếu so sánh trồng cây đương quy với cây Ngô là cây cạnh tranh tài nguyên đất tại địa phương, thì hiệu quả kinh tế cây đương quy đem lại gấp 5 lần trồng ngô; đảm bảo mức thu nhập cho 1 lao động đạt từ 30 triệu đồng đến 50 triệu đồng /lao động/năm, đã góp phần tích cực xóa đói giảm nghèo của huyện. Điều này khẳng định việc chuyển dịch cơ cấu cây trồng cho những năm tới của huyện tập trung phát triển cây dược liệu [4] là đúng hướng với xu hướng phát triển kinh tế hiện nay.

GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN CÂY ĐƯƠNG QUÝ Ở HUYỆN BÁT XÁT TỈNH LAO CAI

Thứ nhất, trồng cây đương quy phải dựa trên quy hoạch tổng thể vùng; đồng thời phải sử dụng tiết kiệm tài nguyên đất góp phần nâng cao hiệu quả sử dụng quỹ đất của xã hội. Bởi

vì, trồng cây đương quy liên quan tới quản lý và sử dụng tài nguyên, đặc biệt là sự cạnh tranh của đất đai với nhu cầu đất đai cho các sản phẩm khác, ngành khác. Vì vậy, phải căn cứ vào quỹ đất của xã hội mà bố trí cây đương quy nói riêng, các loại cây trồng khác nói chung cho thích hợp.

Thứ hai, Nhà nước cần có cơ chế hỗ trợ vốn cho người dân, để mở rộng sản xuất, đầu tư thâm canh. Do đặc thù dân cư của huyện có tới 82% là dân tộc thiểu số, tỷ lệ hộ nghèo cao, rất khó khăn về vốn sản xuất. Vì thế, Nhà nước cần có cơ chế thông thoáng, tạo nhiều nguồn vốn đáp ứng nhu cầu vốn ổn định sản xuất cho người dân.

Thứ ba, cần có sự liên kết chặt chẽ giữa người sản xuất với doanh nghiệp chế biến. Bởi vì, trồng cây đương quy, sản phẩm đầu ra liên quan chặt chẽ tới công nghệ chế biến. Vì thế, trong sản xuất được liệu cần có sự liên kết chặt chẽ các tác nhân tham gia, đặc biệt

Nhà nước cần tạo cơ chế chính sách liên kết 4
Nhà cùng giúp cho cây Dương quy nổi tiếng,
ngành được nói chung phát triển bền vững./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Cục Thống kê Lào Cai (2010), "Số liệu về hành chính, diện tích, dân số", *Công thông tin điện*, 28/07
2. Vũ Thị Hoà (2015) "Lào Cai mở rộng diện tích trồng cây dương quy", *Trung tâm Ứng dụng tiến bộ KH&CN Lào Cai*, 07/05

3. Đặng Thị Thu Thịnh (2015), "Phát triển cây Dương quy với xoá đói giảm nghèo ở xã Pa Chèo, huyện Bát Xát, tỉnh Lào Cai", *BCTN Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh Thái Nguyên*

4. Phạm Thúy (2014), "Hiệu quả bước đầu từ cây Dương quy ở Bát Xát", *Đài TT - TH Bát Xát 24/07*.

5. Thủ tướng Chính phủ (2013), *QĐ số 1976/QĐ-TTg Quy hoạch tổng thể phát triển được liệu Việt Nam giai đoạn từ nay đến 2020 và tầm nhìn đến 2030*, 30/10

6. Trang Website liên quan: www.chinhphu.vn; www.most.gov.vn, [www.vnpca.org.vn...](http://www.vnpca.org.vn)

SUMMARY

EFFECTIVE CROP ANGELICA AT BAT XAT DISTRICT OF LAO CAI PROVINCE

Do Quang Quý*

College of Economics and Business Administration - TNU

Bat Xat is a mountainous border districts located in the northwest part of Lao Cai province, with typical hot and humid climate, rainfall which is very favorable for planting development, especially the herber tree. In recent years, the movement of planting Angelica in Bat Xat are thriving, providing high income to farmers. Acreage of Angelica in Bat Xat steadily increased over the years: from planting 0.7 hectares of experimental successfully in 2013 to 15 hectares in 2014, 25 hectares in 2015, and will be expanded to 150 hectares in the coming years. Profit provided by planting Angelica annually is about 200-240 millions per ha, 5 times greater than corn crop. Some solutions to develop Crop Angelica: First, the current crop shall be based on the overall planning of regional development. Second, the State should have capital support mechanism for famers. Third, there should be close links between producers and processing enterprises.

Keywords: Efficiency, Angelica, Bat Xat district of Lao Cai province

Ngày nhận bài: 27/9/2015; Ngày phản biện: 30/11/2015; Ngày duyệt đăng: 31/3/2016

Phản biện khoa học: TS. Đàm Thành Thúy – Trường Đại học Kinh tế & Quản trị kinh doanh - DHTN

* Tel: 0912 290326, Email: quangquyn@gmail.com